

ekonomer krånglade president Roosevelt som ett slags satir på det system som de sökte tygla med antitrustlagar.

Men Magies budskap med spelet gick inte hem hos alla.

– För dem som inte redan var övertygade georgister eller fritänkare av annat slag låg det farligt nära att ifrågasätta till sig det omvärda budskapet.

Spelreglerna slog ju de facto fast att segertären i partiet var den som till slut hade fått in mest pengar på att ta ut höga byror av de andra, säger spelexperten Dan Glimme som arbetar med en bok om Monopol-spelets historia.

Även Elizabeth J Magie missänkte att det kunde vara så. Därför bestämde hon sig för att bli tydligare, och omarbetade spelet.

Bland annat skrev hon ny text på en av rutorna:

"En etta med tärningen: Ertrapod med ett stjärna höns i ett hönshus. Gå i fångelse!"

En två: Ertrapod med ett stjärna från allmänheten. Mottag 200 dollar. Medspelarna kommer nu att titulera er senator."

Svenska georgister

Även i Sverige fanns det hängivna georgister som gjorde vad de kunde för att sprida budskapet på 10-talet. Men det var väl få, om någon, som gjorde kopplingen mellan de idéerna och Monopol när spelet väl introducerades här på 30-talet.

Och det berodde inte bara på att spelets ursprungliga politiska

budskap förändrats utan framför allt på att den georgistiska rörelsen i Sverige nästan inte lämnat några spår efter sig alls.

Förgrundsgestalten var småbrukarsonen och pianosnickaren Johan Hansson från Ystad. 1909 bildade han Ekonomiska frihetsförbundet som var ett riksäckande jordreformförbundet grundat på Henry Georges idéer. Som mest hade man runt 150 medlemmar.

och kunde inte hävda sig mellan den avancerande socialdemokratin och den mobiliserande högern. Efter knappt tio års verksamhet beslutade Hansson att lägga ner verksamheten.

– Det fanns ingen mylla för den här. De rättighets-termerna den lanserade byggde på det amerikanska sättet att tänka, att man ska klara sig själv. Här i Sverige var det centrala staten och hur den skulle reformeras, säger Mats Deland.

Magie fick inte en cent

I början av 30-talet började ett amerikanskt

spelföretag sälja Monopol kommersiellt. Det gick åt som smör i USA och 1935 började exporten till resten av världen. Men Magie fick inte en cent eftersom spelföretaget hävdade att hon inte alls var spelets uppfinnare.

Striden ledde till förhandlingar där Magie sålde rättigheterna för 500 dollar men inga som helst royalties. Fram till i dag beträknas spelet ha sålls i 200 miljoner exemplar i mer än 80 länder på 26 språk.

I en tidningsintervju förklarade dock Magie att hon tyckte att uppgörelsen var "all right" och att det inte rörde henne i ryggen om hon så inte fick en cent – bara Henry Georges idéer spreds till folket. Ty samtidigt med uppgörelsen lovade spel-företaget Magie att man skulle tillverka och sälja

hennes omarbetade – och radikaliserade – variant av spelet. Det gjorde de aldrig.

Elizabeth J Magie dog bitter och besviken 1948, 91 år gammal. I spelföretagets officiella historiska skrivning existerar hon inte i dag.

– Förklaringen är dels företagets minst sagt diskutabla hantering av upphovsrättsfrågan. Dels tycker man väl inte att det är så lyckat att en person med hennes radikala politiska uppfattning ska stå som uppfinnare till ett så kapitalistiskt spel som Monopol, säger spelexperten Dan Glimme. ●

• På internet:
www.anti-monopoly.com
<http://TTTF/>

